

INHOUDSOPGAVE

	Blz.
Inhoudsopgave	1
In memoriam: Gerrit Wiering.....	2
Filmmiddag 3-11-2018	3
Moderne zuiveringsinstallatie voor rioolwater te Peize.....	4
Excursie Kloostermuseum Sint Bernardushof in Aduard 6-10-2018	6
Kleding uit het archief.....	8
Sneeuwballen	12
1647: Een weerwolf in Peize	13
Gedicht Barbara Wekema-Hut:.....	16
Nieuwjaarswens Bestuur en redactie	17

Rectificatie

In het artikel over de Open Monumentendagen in het vorige nummer van *Tiedschrift* (nr.79) staan op bladzijde 10 de namen van de leden van de werkgroep Textiel vermeld hierbij is abusievelijk Geesje Kuiper-Stroetinga genoemd. Dit moet echter zijn Geesje de Boer-Stroetinga.

Een oplettende lezer vroeg zich af of de op bladzijde 9, van *Tiedschrift* 79, vermelde 100 jaar oude bomen niet ouder moesten zijn. Inderdaad hier is sprake van een typefout. In het artikel van Jeremias Ensing werd gesproken over 160 jaar.

Partyservice en Banketbakkerij Albertema

IN MEMORIAM **GERRIT WIERING**

Geboren op 9 februari 1938 te Siegerswoude – Overleden 16 november 2018 te Peize

Op 19 november jl. kregen wij het droevige bericht dat toch nog plotseling is overleden onze oud-voorzitter GERRIT WIERING

Gerrit was voorzitter van onze historische vereniging van 22 maart 1989 t/m 12 maart 2001.

Hij was als voorzitter de opvolger van Ap van der Kaap en werd zelf opgevolgd door Albert Luinge; beide zijn ook niet meer onder ons.

Verder was Gerrit betrokken bij diverse werkgroepen van de vereniging, maar voor de werkgroep Bouk heeft hij wel de meeste uren vrijgemaakt om onderzoek te doen in het gemeente archief van de gemeente Peize, opgeslagen in de kelder van het gemeentehuis van Noordenveld.

Hij heeft van alle bestuurders en het personeel van de voormalige gemeente Peize de naam, functie en dienstjaren opgezocht in het archief, om deze gegevens te kunnen gebruiken voor het hoofdstuk: Bestuur van de gemeente Peize, in het geschiedenisboek over Peize dat gemaakt wordt.

Ook was Gerrit archiefbeheerder van ons eigen archief, dat hij deed tot september 2009.

Zijn persoonlijkheid, kennis, betrokkenheid bij de vereniging en deelname aan de activiteiten zullen we missen.

Gerrit is 80 jaar geworden.

Wij wensen zijn vrouw Sabina, zijn kinderen en schoonzoon, zijn klein kinderen en verdere familie veel sterkte toe voor deze en de komende tijd.

Bestuur Historische Vereniging Pezie-Peize

FILMMIDDAG HISTORISCHE VERENIGING in CAFE ENSING

3 november 2018

Zaterdagmiddag 3 november jl. werd in café Ensing te Peize een filmmiddag gehouden door de Historische Vereniging Pezie-Peize. De inloop was vanaf 13.00 uur en de filmmiddag begon om 13.30 uur. Om 13.00 uur kwamen de eerste bezoekers al binnen om een mooi plekje te zoeken om de film goed te kunnen bekijken. Om half twee waren er z'n 80 bezoekers.

Na een korte inleiding werd getoond de film PEIZE 1955. Een film gemaakt in opdracht van muziekvereniging Excelsior, in het jaar 1955. De film is vroeger diverse keren in Peize getoond aan de inwoners van de gemeente Peize en wellicht ook aan andere belangstellenden.

In die tijd was het een smalfilm gedraaid op een filmprojector. Om reden dat de originele smalfilm er door de jaren heen niet beter op werd, is in 1994 de film overgezet op een videoband en voorzien van commentaar door Johan Heins. De smalfilm werd mondeling toegelicht met persoonsnamen en andere informatie over het gefilmde door Jans Laning (hij was postbode van beroep en lid van Excelsior)

In 1994 hebben Johan Heins en Johan van Weperen gedeelten van de gemeente Peize in beeld gebracht met hun videocamera. Deze nieuwe beelden zijn ook op de videoband gezet als voorbeschouwing van PEIZE 1955. Johan Heins heeft de informatie van Jans Laning -van wat hij vertelde over de film- opgeschreven en zoveel mogelijk ingesproken bij de beelden van de oude film op de nieuwe Videoband.

Muziekvereniging Excelsior heeft destijds (± 1994) deze videoband van Peize 1955 ook te koop aangeboden aan de liefhebbers die de film dan thuis konden bekijken. Nog weer later is de 'film' overgezet op DVD, ook deze kon worden gekocht.

Zaterdagmiddag werd de DVD, via een beamer getoond op een projectiescherm.

De vele bezoekers –waarvan er vele ook zelf op stonden- genoten van de film die inmiddels 63 jaar geleden is gemaakt. De oudste kijkster die middag is 94 jaar, heel veel bezoekers hadden het jaar 1955 meegemaakt en ook een groep bezoekers was toen nog niet geboren.

Het was een hele gezellige middag met in de pauzes even tijd om bij te praten over de 'goede oude tijd' en wie en wat ze allemaal gezien hadden.

Vele herkenbare plekjes in de gemeente Peize waren er te zien, want de filmploeg ging door de hele gemeente Peize. Ook konden we constateren dat er ook veel veranderd was in de afgelopen 63 jaar. De rode draad in de film was het bezoeken van verenigingen en scholen langs verschillende routes in de gemeente Peize, met natuurlijk heeeeeeel veel personen, die dan ook vaak in de zaal werden herkend

De middag werd afgesloten met een applaus voor de makers van de film en iedereen die heeft bijgedragen aan de mogelijkheid dat we deze film nog steeds kunnen bekijken.

PS. In het nieuwe programma van 2019-2020 vertonen we de film PEIZE 1964. Dit is ook een film gemaakt in opdracht van Muziekvereniging Excelsior. De exacte datum volgt later.

Jacob Bezema

MODERNE ZUIVERINGSINSTALLATIE VOOR RIOOLWATER TE PEIZE.

Uit: Nieuwsblad van het Noorden van 28 september 1955

“Wij zijn vanaf heden niet meer de vervuilers van het Peizerdiep en wij kunnen onszelf feliciteren en op de borst kloppen wanneer er critiek wordt geleverd op de vervuiling door afvoerwater”. Deze woorden sprak gistermiddag burgemeester P.D. Edel te Peize in Café Brink, na de officiële ingebruikneming van een nieuwe en moderne rioolwater zuiveringsinstallatie, tot op heden nog de enige in Noord-Drenthe.

De installatie is verzezen op het terrein aan de Schipdijk ¹⁾. Zij reinigt het riool- en afvalwater van het dorp en van de Zuivelfabriek. De afvoer van het vuile water in sloten en kanalen wordt een steeds groter probleem, waaraan men dus nu in Peize paal en perk heeft gesteld.

Tal van genodigden, onder wie burgemeester N.J.C. Cramer van Roden; burgemeester Mr. B. Struben van Eelde en burgemeester Mr. E. de Fiellietaz Goethart van Vries, waren bij de ingebruikneming aanwezig.

De hoofdingenieur-directeur van de Provinciale Waterstaat, ir. J.C. van Veelen, verrichtte officieel de opening van de installatie. De gemeente architect, de heer E. van der Veen, gaf hierna een explicatie van de installatie.

Het vuile water wordt door verschillende buizen en kanalen geleid, het dikste vuil wordt er eerst “afgeroomd”, terwijl het overige bezinkt. Nagenoeg zonder bezinksel komt het water van de installatie in de Schipsloot. De afgescheiden drabbige massa verdampt en wordt hard, waarna zij voor kunstmest kan worden gebruikt.

In café Brink gaf burgemeester Edel een nadere uiteenzetting, na eerst een woord van welkom te hebben gericht tot de collega’s van de omliggende gemeenten, het Rijksinstituut van Afvalwater en anderen.

De riolering van onze gemeente heeft, zo vertelde burgemeester Edel, f 150.000,- gekost; de zuiveringsinstallatie met de aankoop van de grond en alles wat er bij komt kijken vroeg ruim

f 160.000,-. Dit zou een gemeente als Peize niet kunnen opbrengen, wanneer het Rijk hiervoor niet ongeveer 73% subsidie beschikbaar had gesteld. Toch is deze installatie van groot belang voor onze volksgezondheid en zal men in de naaste toekomst meer en meer tot deze methode overgaan.

Het zogenaamde slijkpendaal in de grote tank van de installatie is nieuw en wordt voor het eerst te Peize in praktijk gebracht met, zoals van deskundige zijde werd medegedeeld, goed gevolg.

Ir. Eggink van het Rijksinstituut van Afvalwater feliciteerde de gemeente Peize met deze nieuwe en zo belangrijke aanwinst.

Aannemer Van Es te Emmen bracht nog woorden van dank aan de bevolking van Peize, voor het welwillend medewerken bij de aanleg van de riolering, dit in tegenstelling tot de meeste andere plaatsen.

De wens van de verschillende sprekers was dat Peize nog lang plezier van deze installatie mag hebben, maar bij een westnoordwesten wind zal men nog wel eens de neus optrekken, want hetgeen men bij deze installatie staande, opsnuift, is bepaald iets anders dan "4711".

Noot van de redactie:

1) De installatie is niet aan de Schipdijk tot stand gekomen maar langs de oostzijde van de Schipsloot ten westen van de huidige Joest Lewelaan.

EXCURSIE KLOOSTERMUSEUM ST. BERNADUSHOF IN ADUARD

6 oktober 2018

Op zaterdagmiddag 6 oktober j.l ging de Historische Vereniging op Excursie naar Aduard om het kloostermuseum te bezoeken. Het verzamelpunt voor de leden die in een groep met auto's naar Aduard gingen was in de Woert te Peize. Ook waren er leden die op eigen gelegenheid met de auto er naar toe reisden en vier leden gingen op de fiets naar Aduard. Het was een mooie 'nazomerdag' die zaterdag in oktober.

Aangekomen in Aduard werden we welkom geheten bij het kloostermuseum St. Bernardushof aan de Hofstraat 45. We werden toen meegenomen naar de Abdijkerk in Aduard, deze staat nabij het museum aan de Burgemeester Seinenstraat 42. Hier vertelde dhr. Ies de Boer -gekleed in een kloosterpij- de schiedenis van één der grootste Cisterciënzer abdijen van noordwest –Europa dat hier gevestigd was van ongeveer 1192 tot 1600. De naam van de deze abdij was de Sint Bernardusabdij en hier woonden destijds z'n 100 koormonnikken en ruim 200 lekenbroeders. De prachtige maquette van het kloostercomplex was in de kerk te bewonderen. Van het gehele kloostercomplex is alleen nog maar de toenmalige ziekenzaal van het klooster over, welke gebouwd is in 1297, thans de abdijkerk.

Deze voormalige ziekenzaal is het oudste medische gebouw in Nederland en het is op schaal nagebouwd in het Rijksmuseum in Amsterdam. Vanaf 1595 is het gebouw als kerk in gebruik bij de Hervormde gemeente. Aan het begin van de 20ste eeuw was het oude pand, dat toen al vele jaren als kerk in gebruik was, toe aan een restauratie welke in 1916 begon en duurde tot 1928.

De laatste jaren wordt de 'Abdijkerk' ook gebruikt door de gefuseerde Protestantse Gemeente en er zijn ook rondleidingen van uit het kloostermuseum in dit oude gebouw. Op een tussen wand in de kerk is een beschildering aangebracht die laat zien hoe de kerk er eeuwen geleden uitzag toen het nog een ziekenzaal van het klooster was. We kregen ook nog een rondleiding door het kerkgebouw.

Vervolgens gingen we weer naar het kloostermuseum waar we een kopje koffie of thee gingen drinken en om dat het zulks mooi weer was geschiedde dit in de tuin van het museum. Daarna ging de hele groep -die uit 34 personen bestond - via een smal trap naar de zolderruimte van het museum waar we een documentaire over het St. Bernardusklooster te zien kregen. Hier was ook een bibliotheek met boeken over kloosters en andere historische onderwerpen. De ruimte was bijna te klein voor onze groep en enkele leden vreesden of de zoldervloer het wel kon houden, maar we hoefden er niet bang voor te zijn.

Na de documentaire kregen we in de tuin weer een kopje koffie of thee en nog uitleg over het bakken van kloostermoppen bij de daar nagebouwde veldoven, die ook nog gebruikt kon worden voor demonstraties kloostermoppen bakken. In de tuin waren nog heel veel oude bouwmaterialen te zien die uit grond waren gekomen in de loop der jaren. De mooiste stukken werden bewaard in het museum. In enkele kamers in het oude pand werden nog foto's en voorwerpen tentoongesteld over het klooster en vroegere tijden.

Na deze boeiende belevenissen in Aduard gingen we weer terug naar Peize en waren we weer van vele historische dingen op de hoogte gebracht.

Het is zeker de moeite waard (nog) eens naar Aduard te gaan om dan de wandeling door Aduard 3D te lopen. Deze speciale wandelroute heeft punten waar je met een speciale App op je smartphone of tablet, virtueel door enkele gebouwen kunt 'lopen' uit de tijd van het klooster; bijvoorbeeld door de grote kloosterkerk van toen.

tekst en foto's: Jacob Bezema

KLEDING UIT HET ARCHIEF

Tijdens de Open MonumentenDagen van 8 en 9 september 2018 werd kleding getoond uit de nalatenschap van Harm Freriks (*20-02-1916 / †02-03-2003).

Diverse van de geschonken kledingstukken zijn gemerkt met de volgende initialen

R.S.	Reinder Scheltens
G.A.S.	Gesellina Agatha Scheltens
E.S.	Ecko Scheltens
T.S.	Tatia Alagonda Scheltens

Deze gemerkte kleding etc. komen van de kant van de grootmoeder van Harm Freriks.

De stamvader is Reinder Scheltens. Van beroep goud- en zilversmid en had zijn winkel en woning aan de Steentilstraat nummer 28 te Groningen. Door het vroegtijdig overlijden van zijn echtgenoten trad hij 4 keer in het huwelijk. Reinder was de betovergrootvader van Harm Freriks.

De stamboom ziet er als volgt uit:

1. Reinder Scheltens *gedoopt 08-03-1778 †24-02-1849 (**R.S.**)

1^e huwelijk op 11-07-1802 met Eva Hulshof(f) *27-08-1781 †16-06-1809: 4 kinderen

1.1 -Schelto Scheltens * ?-05-1803 †14-08-1804

1.2 -Schelto Scheltens *02-02-1805 †09-08-1853

1.3 -Theunis Scheltens *12-06-1806 †24-05-1877

1.4 -Arnoldus Scheltens *08-12-1807 †onbekend

2^e huwelijk op 24-11-1809 met Trijntje Molenkamp (Trientje) *1786 †29-08-1817:

4 kinderen

1.5 -Catharina Margrieta Scheltens *28-10-1810 †08-06-1872

1.6 -Gesellina Agatha Scheltens *20-08-1812 †23-04-1887 (**G.A.S.**)

1.7 -Doegjen Scheltens *14-03-1815 †11-05-1815

1.8 -Manuel Molenkamp Scheltens *04-04-1816 †27-10-1850

3^e huwelijk op 17-09-1818 met Tatia Alagonda Beckeringh *gedoopt 25-08-1788 †02-01-1822:

2 kinderen

1.9 -Ecko Scheltens *20-06-1819 †04-01-1874 (**E.S.**)

1.10 -Elizabeth Scheltens *01-02-1821 †21-10-1826

4^e huwelijk op 07-11-1822 met Bouwke Derks Huizinga *25-04-1792 †30-11-1886;

Geen kinderen.

1.9 Ecko Scheltens huwde op 24-05-1847 met IJtje Elizabeth Dantuma *05-11-1824 †16-03-1903

Zij kregen 3 kinderen

1.9.1 -Tatia Alagonda Scheltens *25-04-1848 †09-01-1930 (**T.S.**)

1.9.2 -Reinder Scheltens *23-12-1851 †08-10-1895

1.9.3 -Jilles Scheltens *08-06-1857 †04-12-1917

1.9.1 Tatia huwde op 02-06-1883 met Harm Freriks *12-11-1840 †11-02-1919

Zij waren de ouders van

1.9.1.1 -IJtje Elizabeth Freriks *24-03-1884 †19-01-1887

1.9.1.2 -Harm Freriks *07-10-1885 †10-10-1941

1.9.1.2 -Harm huwde op 22-05-1915 met Jantien Schuring *03-05-1889 †12-04-1966

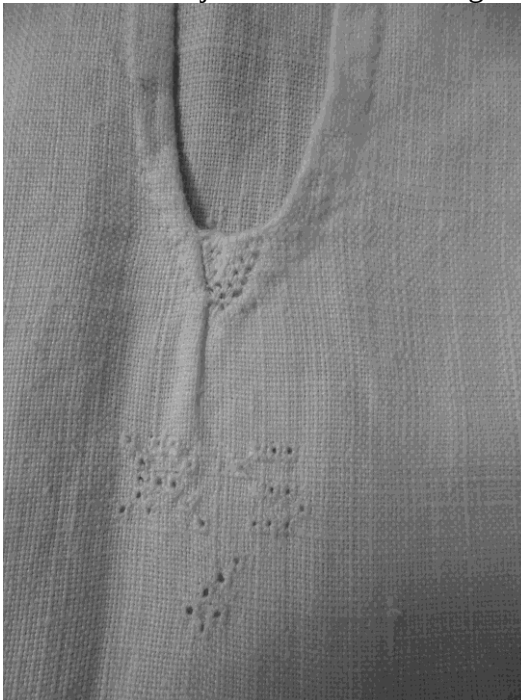
Zij waren de ouders van

-Harm Freriks	*20-02-1916 †02-03-2003
-NN (meisje)	*21-05-1921 †21-05-1921
-Roelof Freriks (Roel)	*05-03-1923 †02-03-1980

De familie van Harm en Roel(of) Freriks hebben gewoond op de huidige adressen:

- Stenhorstdijk 1, Peize (Peizerwold; nabij Bommelier); verkoop boerderij; familie verhuisd in 19... naar de boerderij Achterstewold 14
- Achterstewold 14, Peize; Harm en Roel verkopen in 1976 de boerderij en verhuizen naar woonhuis Groningerweg 11.
- Groningerweg 11; Peize Hier woonden Harm en Roel Freriks vanaf 1976; Roel is overleden in 1980 en Harm is overleden in 2003.

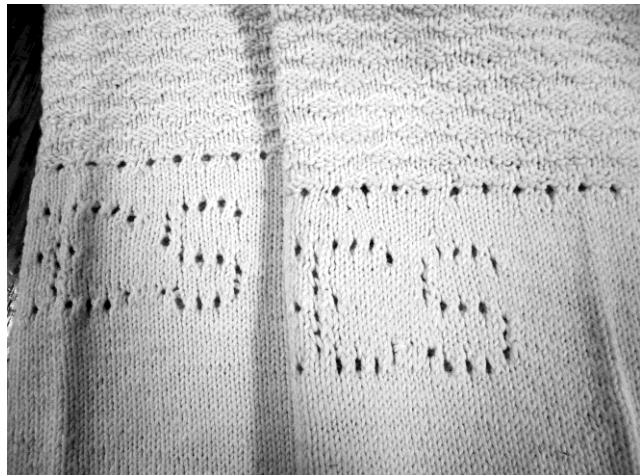
Van Reinder Scheltens staan op een hemd de initialen in ajour met sterksteken geborduurd.

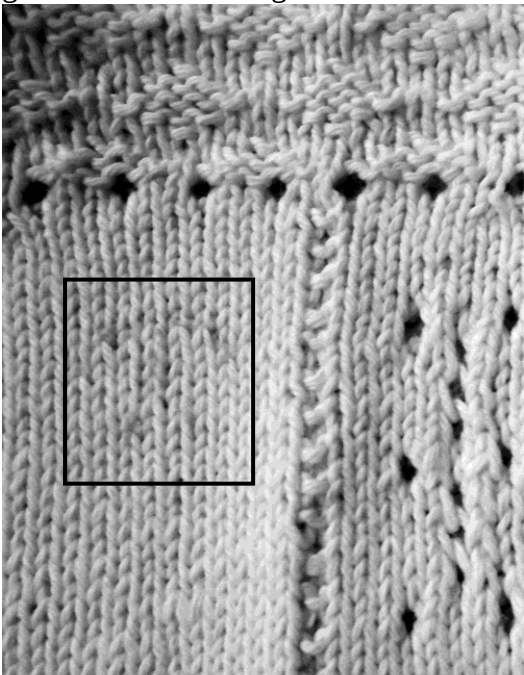
Van zijn dochter Gesellina Agatha Scheltens (GAS) is een (zeer grote) theedoek bewaard gebleven met, naast haar in kruissteek geborduurde initialen, het cijfer 6 oftewel de 6^e theedoek uit een serie.

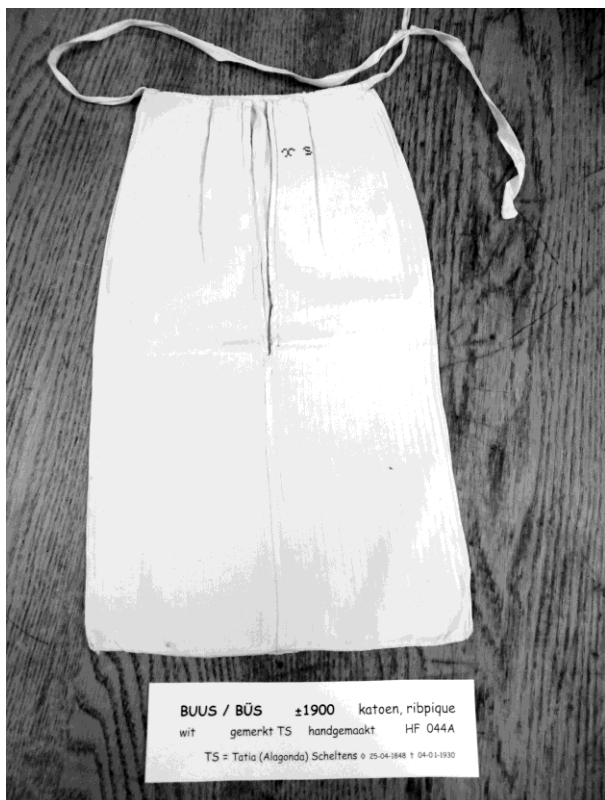
De initialen van zoon Ecko vinden we onder ander op een paar fijn gebreide katoenen kousen terug. De initialen zijn met gaatjessteek ingebreid over 18 toeren.

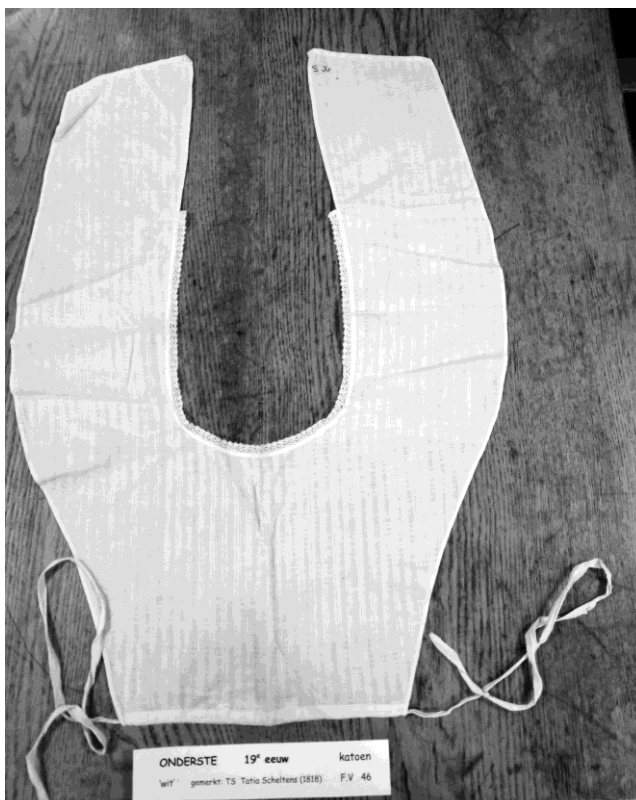
Verrassend was dat op één van de sokken op de achterkant in heel fijn borduurwerk de letters TS onderscheiden kon worden. Het borduursel is met een enkele geel/bruine draad in de v-vorm van de gebreide steken mee geborduurd.

De initialen TS staan voor Tatia Alagonda Scheltens. Zij was de dochter van Ecko. Van haar zijn meerder van haar initialen voorziene textiel bewaard gebleven zoals een “buus” en een “onderste”. De buus werd gedragen onder het schort of rok en de onderste was een vervanging voor en blouse en werd (zomers) gedragen onder het (meestal gevoerde) jakje. Zo zag je er toch netjes uit.

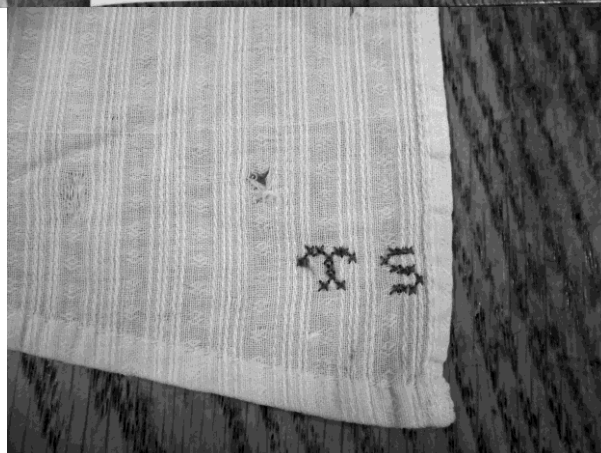

BUUS / BÜS ±1900 katoen, ribpique
wit gemerkt TS handgemaakt HF 044A
TS = Tatja (Alogonda) Scheltens • 25-04-1848 • 04-01-1930

ONDERSTE 19^e eeuw katoen
wit gemerkt TS Tatja Scheltens (1818) F.V. 46

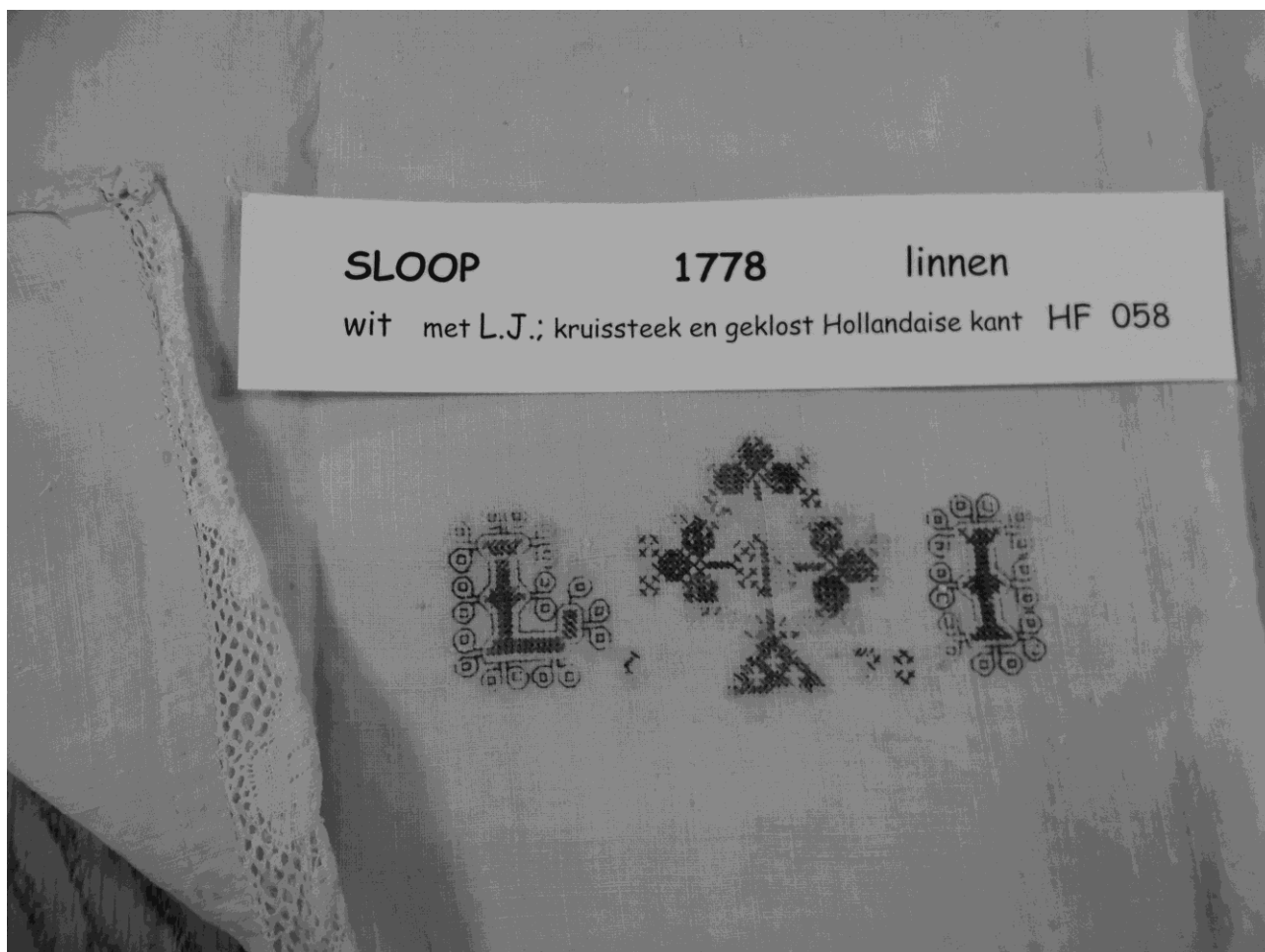
De initialen zijn op beide kledingstukken in kruisjessteek geborduurd.

Naast bovengenoemde gemerkte kleding komen ook een paar stukken uit de collectie Freriks die van andere initialen zijn voorzien o.a. deze hele fijn gebreide katoenen kousen.

Het stopwerk in latere jaren was wel wat grover uitgevoerd.

Ook deze sloop is voorzien van initialen die we (nog) niet met de familie Freriks in verband kunnen brengen.

Mocht deze winter er niet toe lijden dat u sneeuwballen kunt gooien hebben we hieronder nog een recept voor sneeuwballen uit het Haagsche Kookschool receptenboek van 1904

Men neme voor de **Sneeuwballen**:

250 gram bloem - 65 gram boter - 2 deciliter water - 9 eieren - 100 gram krenten

Bereiding: Roer boter, water en bloem op een zacht vuur dooreen tot het deeg van de pan loslaat, laat het daarna een weinig bekoelen; roer er vervolgens de geklopte eierdooiers doorheen, de gewasschen krenten en laatst het stijfgeklopte eiwit.

Doe telkens een lepel van dit beslag in kokend kalfsvet* en laat den sneeuwbal er in, tot hij bruin en gaar is.

De sneeuwballen worden met poedersuiker bestrooid en moeten nog warm zijnde gegeten worden.

* kalfsvet in deze tijd wordt dus de frituur

1647: EEN WEERWOLF IN PEIZE

Maar Bareld was liever “lijveloos” dan “eerloos”

Wij kunnen ons moeilijk indenken hoe groot het bijgeloof in vorige eeuwen wel geweest is. Toveressen, heksen, waarzegsters, spoken en duivels werden in alle dorpen gevonden en hoorden bij de samenleving. Daarnaast waren er nog tientallen andere verschijningen, die met het bijgeloof van onze voorouders te maken hadden. Eén daarvan was de “weerwolf”. Maar deze geest in mensengedaante kwam in de noordelijke streken van het land niet zoveel voor. Althans er is weinig van bekend dat bepaalde personen voor weerwolf zijn doorgegaan met alle gevolgen van dien. Des te verrassender was het, dat we in de lottingsprotocollen van Drenthe anno 1647 een weerwolf in Peize aantreffen, die echter weigerde daarvoor door te gaan

De bijgelovigen

Het valt steeds weer op, dat personen, die voor duivelbanner, toveressen of andere bijgelovige geestesproducten doorgingen, doorgaans personen waren, die wel wat meer wisten dan de rest in de dorpen. Deze mensen buitten vaak hun “kennis” op bijzondere wijze uit, daar zij wisten door de dorpsgenoten bewonderd te worden. Ook kwam het wel voor, dat iemand in het dorp voor de één of andere rare kostganger op dit gebied gehouden werd, maar zelf ver boven het bijgeloof verheven stond om er aan mee te doen.

Dit had vaak tot gevolg, dat de mensen nog méér in deze man of vrouw zagen, hem of haar schuwden, kortom buiten de samenleving stelden, waarna nog meer geruchten en kwaadsprekerij de ronde deden. Iemand die zelf dus niet bijgelovig was en niet wilde meespelen, deed dan ook het beste eventuele beschuldigingen tegen hem voor de rechter te brengen om daarmee zichzelf schoon te pleiten.

Wat was een weerwolf?

In onze nuchtere 20ste eeuw zullen er maar heel weinig lezers zijn die weten wat een weerwolf is. Dat was vroeger wel een beetje anders, daar dit heerschap in geheel Europa een bekende figuur was uit het rijk van de boze. Reeds in 39 v Chr. Beschreef de Latijnse dichter Virgilius de weerwolf in zijn “Bucolica”, zodat deze geestverschijning zeker al een paar duizend jaar ons voorgeslacht heeft bezig gehouden.

De weerwolf is eigenlijk een “man-wolf”, d.w.z. een man die zich veranderen kon in een wolf. In zo’n geval speelde de man vrijwillig de rol van duivelskunstenaar. Het was echter ook mogelijk, dat iemand door zijn geboorte was voorbestemd om weerwolf te worden, met andere woorden: wanneer hij door het volk als een weerwolf werd beschouwd, zonder daar ook maar iets toe hebben bijgedragen. De meeste weerwolven zullen dan ook wel door het volk tot deze roeping zijn uitverkoren, zoals ook de meeste heksen dit werden door de kwaadsprekerij van hun medemensen.

Bij een weerwolf hoorde een haren riem, die de drager van satan had gekregen. Soms was dit ook een zwart wambuis, dat er harig moest uitzien. Het haar speelde trouwens toch een rol, want een weerwolf moest zwaar behaard zijn, een laag voorhoofd hebben en de wenkbrauwen dienden aan elkaar gegroeid te zijn.

Kreeg men zo’n riem of wambuis van een weerwolf in handen en werden deze attributen verbrand, dan moest de weerwolf ontzagelijke pijnen lijden, daar satan een dergelijke onachtzaamheid betreffende deze spullen niet kon gedogen.

Werden er in een gezin zeven zonen achter elkaar geboren, dan was de laatste een weerwolf, ongeacht of hij wel of niet de eigenschappen van dit “beestje” had.

Tenslotte kon iedereen weerwolf worden, wanneer hij er lust toe had, door een verbond met de duivel te sluiten en die te vragen om bijzondere voorrechten. Het was immers een voorrecht, zij het dan een voorrecht der duisternis, om zich in een wolf te kunnen veranderen en op die manier zijn medemensen te kunnen tiranniseren

Het werk van de weerwolf

Betreffende de werkzaamheden van de weerwolf weten we, dat hij er allerlei aardige en minder aardige grappenmakerijen op nahield.

Zo zaten deze kinderen der duisternis in Heteren (Betuwe) ’s avonds over de onderdeuren te kijken met grote gloeiende ogen, in de hoop dat er een vrouw of meisje de weg langs zou komen die ze te pakken konden nemen.

Tussen Rotten en Meerssen (Limburg) zat er ’s nachts een weerwolf in de rivier de Geul. Nachtelijke wandelaars werden daar door water bespat, waarna het duivelskind onder water dook. Overigens een koude vermakelijkheid.

Erger was het in de Meijerij van ’s-Hertogenbosch, waar late wandelaars door weerwolven besprongen werden, en arme mannen de weerwolven op hun rug naar het dichtstbijzijnde liggende dorp moesten dragen ...

Ook in het graafschap Bentheim had men veel last van weerwolven. In Nordhorn stond ’s nachts altijd één op het kerkhof met vurige ogen en opgeborstelde haren. Deze mijnheer had soms de eigenschap zo hard als een konijn weg te lopen of als een duif weg te vliegen ...

Een weerwolf werd onschadelijk gemaakt wanneer men zijn menselijke naam noemde, want op datzelfde moment werd hij weer mens. Erger was het, wanneer door een jager op het beest geschoten werd. Was hij goed geraakt, dan lag er geen dode wolf op het pad, maar een dode man. Menige jager heeft daarvan de schrik van zijn leven gekregen! Vooral de jager in Tekelenburg, die op deze wijze zijn eigen buurman doodschoot. Het was alleen jammer, dat de rechter het verhaal niet geloofde en daardoor de jager van moord beschuldigde en hem veroordeelde tot de doodstraf.

Verder moest de weerwolf allerlei karweitjes voor de boze opknappen. Brandstichten was de meest voorkomende arbeid, doch ook het doodbijten van kippen en eenden, het mishandelen van koeien en paarden hoorde bij het beroep van deze duivelskunstenaar. Tevens deed hij dienst om het dorp met pestbacillen te besmetten of verspreide hij de veeziekte onder de koeien.

Het sterven van een pasgeboren kind of het overlijden van een vrouw in ’t kraambed werd ook wel eens op weerwolven-rekening geschreven. Dikwijls moest hij ook het onheil aankondigen en hoorde men dan ’s nachts zijn janken voor de deuren of vensters. Deze rol wordt trouwens tegenwoordig nog wel honden toebedacht.

Wij kunnen ons indenken dat zo’n “dorpsweerwolf” het niet alleen druk had met zijn taak, maar bovendien in het dorp wel heel slecht stond aangeschreven. De jager gaf hem dan ook graag de kogel en menigeen heeft geprobeerd met min of meer succes zo’n knaap naar de andere wereld te helpen. Een weerwolf was een eerloos iemand en ware het niet dat men vreesde een zware straf van de weerwolvenbaas -de duivel- te zullen krijgen, dan zouden er heel wat van deze arme stakkers op de vreselijkste wijze zijn omgebracht. Voor een fatsoenlijk mens was het afschuwelijk voor een weerwolf te moeten doorgaan.

In Peize

Bareld Land stond bekend als een man die meer wist dan een ander. Daardoor werd er gefluisterd dat Bareld wel eens een weerwolf kon zijn. Mogelijk heeft ook zijn uiterlijk hiertoe bijgedragen. Wellicht zal Bareld als verdacht persoon door zijn mede-dorpsgenoten geschuwd zijn of anders zeer

zeker al lange tijd in de gaten gehouden. Toch had nog niemand Bareld in zijn gezicht durven zeggen dat hij een weerwolf was.

Dit gebeurde echter op 31 januari 1647, toen Bareld Land op de “Nije weere” ruzie kreeg met Reinder Jacobs. Beide mannen vertelden elkaar flink de waarheid en toen kon Reinder zich niet langer inhouden en flapte het er uit: “Gij seit eene toevenaer ende eene weerwolff!”

Stomverbaasd kon Land geen woord meer uitbrengen en liep weg. Hij beseftte eensklaps wat hem nu te wachten stond! Ineens begreep hij de geheimzinnigheid van de dorpsbewoners. Nu had hij het door waarom geen mens meer bij hem over de vloer kwam en nu wist hij waarom de mensen hem meer dan met gewone belangstelling aankeken Tot dusver had hij steeds gemeend dat dit toeval of verbeelding was!

Bareld Land was een man die niet alleen meer wist dan een ander, maar ook de moed had een klacht tegen Reinder Jacobs in te dienen. Op 18 juni 1647 werd deze klacht behandeld door de rechtspraak (lotting) gehouden in het eeuwenoude Rolde, waar de rechters uit het landschap Drenthe bijeen waren. Daar verweerde Bareld Land zich met het volgende:

“dat hij door Reinder Jacobs gescholden is voer een toevenaer ende weerwolff, welcke injurien de clager revocerende als hem en sijn geslachte eerloos maeckende, eillende liever lijveloos als eerloos wesen, concluderende dat Reinder Jacobs gecondenneert soude worden opentlijke revocatie voor de Etstoel te doen, ende daerentboven tot profijt van de armen te betaalen hondert rijxdaelers, met eisch van kosten boven des Heeren breucke” (boete).

De rechters waren van mening dat Bareld zijn klacht juist was en hij zeer zeker geen weerwolf kon zijn, om welke reden werd overgegaan tot de volgende uitspraak:

“Keunen ende verclaren de Heeren Drost ende vier ende twintigh Etten rechtswegen, dat de beklagde als noch gehouden sall sijn voor de Etten van Noordenvelt ende, den Lantschriver Schickhart hertelick leedtwesen te betonen over de uytgesprokene injurien ende oversulx Godt, de justitie enden Clager om vergiffenisse te bidden - condemnerende den beklagde in de gerichtelijke kosten en des Heeren breucke”.

Toen Bareld Land en Reinder Jacobs terugkwamen in Peize met de uitspraak van de Etten van Drenthe, zal er wel niemand in Peize het meer aangedurfd hebben om Bareld van weerwolf te beschuldigen. Maar door de uitspraak van dit hoge gezag was er ook weldra niemand meer die Bareld Land van weerwolf-spelen of duivelskunstmakerij verdacht, zodat de Peizenaren hem gewoon gingen groeten, weer bij hem over de vloer kwamen en nu weer rustig konden slapen, wetende, dat er geen weerwolf meer in het dorp was.....

Vleer

HET laatst bekende weerwolfje is Dolfje. Het 1^e boekje over het weerwolfje werd in 1996 uitgegeven en in 2011 een film.

HERFST/WINTER/VREDE OP AARDE **GEDICHT VAN BARBERA WEKEMA-HUT**

De vuurdoorn laat prachtig
haar bessen weer gloeien
in het licht van de zon
en de herfstbloemen bloeien.

Doch 't kleuren der bladeren
van struiken en bomen
vertellen ons dat reeds
de herfst is gekomen.

De mist in de morgen
die de wereld verkleint
en geluiden verstilt
tot de zon weder schijnt.

Korter worden de dagen
somber en koud
gure wind raast
over velden en woud.

Kale struiken en bomen
beroofd van hun bladeren
waarin zomers zo gaarne
de vogels vergaderen.

Thans zingen ze niet meer
hun vrolijke lied
nu de koesterende warmte
van de zon hun verliet.

Donkere wolken
dreigend en kil
war groeide en bloeide
kwijnend en stil.

Striemente regens
in ijskoude vlagen
grijsgrauwe luchten
triestige mistige dagen.

Plots is het voorbij
't ruwe weer verdween
en sneeuwvlokjes dwar'len
gestaag naar benee.

Op velden en wegen
overal wijd en zijd
wordt zachtens en stil
een witte deken gespreid.

Zo licht wordt nu alles
de lucht niet meer grauw
maar de zon aan de hemel
stralend en blauw.

Smettelos en rein
licht de sneeuw over 't land
alle struiken en bomen
een kunstwerk van kant.

Geen vrouwenhand kan
't zo prachtig ooit weven
noch een schilderspenseel
op het doek wedergeven.

Of een dichter vertolken
in zijn schoonste gedicht
dit prachtige schouwspel
een betoverend gezicht.

Nu de korte donkere dagen
voor kerstmis zijn gekomen
nu branden weer de kaarsjes
in mooi versierde bomen.

Ze schitteren en stralen
met hun warmte en gloed
en kinderstemmen zingen
't al oude lied zo zoet.

Weer is het kerstmis
feest van vreugde en licht!
maar nog overal oorlog
en geen vrede in zicht.

Een wereld vol dreiging
en bange geruchten
over marteling en moorden
en mensen die vluchten.

Nog steeds hongersnood
en angst en verdriet
voor duizenden mensen
en nog is 't einde er niet.

Ja, we zingen nog wel
van vrede op aarde
bij de kerstboom en kaarsen
maar heeft het nog waarde?

Er is immers geen vrede
en vreugd in ons hart
maar angst voor de toekomst
ongewis en verward.

Is dan nergens geluk meer?
niets van blijvende waarde?
kwam het kind in de kribbe
voor niets dan op aarde?

Ach, als bij 't licht van kaarsen
zo vredig en stil
ons hart maar ontdooit
en niet koud blijft en kil.

Want er is immers nog zoveel
liefde te geven
en de liefde alleen
geeft zin aan ons leven.

Soms is het een glimlach
of vriendelijke groet
een klein beetje aandacht
die weer vreugd geeft en moed.

Laten we met die hoop in 't
hart
nu vieren weer het kerstfeest
want van geloof en hoop en
liefde
is de "liefde" het allermeeft.

Door de liefde alleen
krijgt het leven weer waarde
en wordt het hopelijk nog eens
werkelijk **"Vrede op Aarde"**.

**HET BESTUUR VAN DE HISTORISCHE
VERENIGING PEZIE-PEIZE**

en de

REDACTIE VAN *TIEDSCHRIFT*

**WENSEN U EN DE UWEN
FIJNE FEESTDAGEN
EN EEN HEEL GELUKKIG 2019 TOE**

